

BEOS-2775/25

Warszawa, 2 lutego 2026 r.

WYDZIAŁ CESLUSZNI I PRAW
L.dz. **SPS - III.020.403.15.2025**
02.02.2026
Data wpływu

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie oceny skutków regulacji poselskiego projektu ustawy
o zmianie ustawy – Prawo łowieckie
(druk sejmowy nr 2144)**

Na podstawie art. 34 ust. 9a uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

I. Problem, który zamierzają rozwiązać Wnioskodawcy

Na podstawie uzasadnienia projektu i deklarowanych skutków regulacji (DSR) można wskazać, że proponowana ustawa służy rozwiązaniu problemu polegającego na braku możliwości biernego udziału osób w wieku poniżej 18. roku życia (jako obserwatorów) w polowaniach. Wnioskodawcy podkreślają, że łowiectwo jest działalnością legalną i potrzebną, a myśliwi wykonują wiele zadań zleconych przez państwo oraz podejmują działania na rzecz ochrony przyrody. Wskazują jednocześnie, że Polska jest jedynym państwem w Europie, w którym ustawowo zakazano obecności osób w wieku poniżej 18. roku życia w trakcie polowań. Zdaniem Wnioskodawców proponowana ustawa, która umożliwi bierny udział takich osób w polowaniu, wyłącznie za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych: 1) przyczyni się do wzrostu zainteresowania młodych osób łowiectwem oraz do zwiększenia liczby potencjalnych myśliwych w przyszłości; 2) umożliwi przekazywanie zainteresowań przez myśliwych swoim dzieciom i ich wychowanie zgodnie z własnymi przekonaniem.

II. Rozwiązanie rekomendowane przez Wnioskodawców

Projekt przewiduje zmianę ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie¹ (dalej: u.P.ł.).

¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 539.

Przedmiotem nowelizacji jest udział osób w wieku do 18. roku życia w polowaniach. Zgodnie z proponowaną ustawą zabronione będzie wykonywanie polowania w obecności lub przy udziale osoby do 18. roku życia bez zgody jej rodziców bądź opiekunów prawnych (zmieniany pkt 15 w art. 42aa u.P.ł.). W obecnym stanie prawnym u.P.ł. przewiduje bezwzględny zakaz wykonywania polowania w obecności lub przy udziale osób do 18. roku życia.

Projekt zakłada ponadto modyfikację katalogu czynów zabronionych określonych w u.P.ł. Zgodnie z proponowaną ustawą, kto wykonuje polowanie w obecności lub przy udziale osoby do 18. roku życia bez zgody jej rodziców bądź opiekunów prawnych, będzie podlegał grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (zmieniany pkt 7 w art. 52 u.P.ł.). W obecnym stanie prawnym nowelizowany przepis dotyczy wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dziecka do 18. roku życia.

Proponowana ustawa ma wejść w życie 14 dni po jej opublikowaniu.

III. Inne rozwiązania rozważane przez Wnioskodawców

Wnioskodawcy nie rozważali alternatywnych rozwiązań.

IV. Rozwiązania przyjmowane w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE

Na podstawie analizy przepisów obowiązujących w wybranych państwach – Finlandii, Francji i Irlandii – dotyczących udziału w polowaniach osób poniżej 18. roku życia można stwierdzić, że w tych państwach brak jest generalnego zakazu biernej obecności dzieci na polowaniu, tj. przebywania w terenie jako osoby towarzyszącej, bez używania broni i bez wykonywania czynności kwalifikowanych określanych jako „polowanie”. Natomiast przepisy zawierają szczegółowe uregulowania dotyczące czynnego udziału nieletnich w polowaniu (od 14-16. roku życia), zwykle w formule nadzoru realizowanego przez pełnoletnich myśliwych, wymaganych certyfikatów oraz przepisów dotyczących posługiwania się bronią.

W **Finlandii** polowanie reguluje przede wszystkim ustawa Prawo łowieckie². Ustawa zawiera wyraźną definicję polowania, które oznacza chwytanie i zabijanie dzikich zwierząt łownych oraz przejmowanie zdobyczy przez myśliwego. Polowanie obejmuje również wabienie, poszukiwanie, okrążanie, podkradanie się, płoszenie lub tropienie zwierząt łownych w celu ich schwytania, wykorzystywanie psów lub innych zwierząt tresowanych do polowań w celu poszukiwania, przepędzania lub tropienia zwierząt łownych, a także trzymanie narzędzi łowieckich w miejscu polowania w stanie gotowości do użycia. Przepisy koncentrują się na warunkach legalnego wykonywania polowania, w szczególności na posiadaniu uprawnień łowieckich (opłacona karta łowiecka) oraz, zależnie od obszaru, na posiadaniu prawa do polowania i wymaganych zezwoleń. Dodatkowo w praktyce wprost

² *Metsästyslaki 615/1993*, tekst w j. fińskim: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1993/615> [wszystkie źródła internetowe cytowane w niniejszej opinii zostały sprawdzone 2 II 2026 r.].

odróżnia się sytuacje towarzyszenia w polowaniu bez broni od udziału w polowaniu. Dotyczy to osób prowadzących psa (*koiramies*), które nie potrzebują własnego pozwolenia. Ograniczenia związane z wiekiem obowiązują w przypadku czynnego udziału w polowaniu z użyciem broni i wynikają z reżimu pozwoleń na broń. Informacje Fińskiej Agencji ds. Przyrody (*Suomen riistakeskus*)³ wskazują, że pozwolenie na własną broń myśliwską może uzyskać osoba, która ukończyła 18 lat, natomiast pozwolenie równoległe (*rinnakkaislupa*) na korzystanie z broni innej osoby może uzyskać osoba od 15. roku życia (za zgodą rodziców). Osoba poniżej 15. roku życia może polować bez własnego pozwolenia, w ramach limitu posiadacza pozwolenia mającego co najmniej 18 lat i posiadającego licencję na broń, przy czym musi pozostawać pod bezpośrednim nadzorem tej osoby. Jednocześnie dostępne są pozwolenia młodzieżowe dla myśliwych w wieku poniżej 18 lat⁴ uprawniające do polowania na wszystkie zwierzęta z grupy drobnej zwierzyny łownej z wyjątkiem bobrów. Przepisy nie regulują istniejącej praktyki przebywania dzieci w miejscu polowania (np. bierna obserwacja). Dodatkowym elementem stosowanym wobec osób biorących udział w polowaniach jest komponent ubezpieczeniowy powiązany z kartą łowiecką – ubezpieczenie myśliwskie (*metsästäjävakuutus*) – w ramach którego z OC myśliwego pokrywa się szkody wyrządzone innym osobom przy użyciu broni podczas polowania.

We **Francji** kwestie związane z polowaniami uregulowano w kodeksie środowiska⁵. Za polowanie uznaje się każde działanie celowe związane z poszukiwaniem, ściganiem lub czekaniem na zwierzynę łowną, którego celem lub skutkiem jest jej schwytanie lub śmierć (art. L.420-3 kodeksu). Definicja ta odnosi się wyłącznie do działań sprawczych i nie obejmuje samego przebywania w miejscu polowania ani czynności przygotowawczych lub nieuzbrojonego rozpoznania terenu. Przepisy koncentrują się na warunkach legalnego wykonywania polowania, w tym na obowiązku posiadania pozwolenia na polowanie (*permis de chasser*), zasadach bezpieczeństwa i nadzorze administracyjnym. Przepisy nie wprowadzają generalnego zakazu biernej obecności podczas polowania osób towarzyszących, w tym osób małoletnich. W praktyce oznacza to, że osoba małoletnia może uczestniczyć w polowaniu w charakterze obserwatora, pod warunkiem że nie nosi broni, nie oddaje strzałów i nie uczestniczy bezpośrednio w akcji polowania⁶. Kwestia wieku ma znaczenie wyłącznie w odniesieniu do czynnego wykonywania polowania. Zgodnie z przepisami o pozwolenie na polowanie mogą ubiegać się osoby, które ukończyły 16. rok życia. Jednocześnie francuski system prawny przewiduje szczególną instytucję polowania pod opieką (*chasse accompagnée*), która umożliwia czynne polowanie osobom, które ukończyły 15. rok życia, w towarzystwie osoby dorosłej posiadającej uprawnienia do wykonywania polowania od co najmniej 5 lat. Warunkiem uzyskania tego uprawnienia jest uprzednie odbycie

³ Agencja ds. Przyrody ma w Finlandii status niezależnej instytucji prawa wykonującej zadania administracji publicznej w obszarze łowiectwa.

⁴ <https://www.eraluvat.fi/metsastys/metsastajan-tietopankki/usein-kysyttya-metsastyksesta>.

⁵ Code de l'environnement: Titre II: Chasse (Articles L420-1 à L429-40), tekst w j. francuskim: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGISCTA0000006143746>.

⁶ Les mineurs peuvent-ils accompagner leurs parents à la chasse?, <https://www.sochasse.fr/devenir-chasseur/securite-responsabilite/les-mineurs-peuvent-ils-accompagner-leurs-parents-a-la-chasse/>.

obowiązkowego podstawowego szkolenia praktycznego, które może zostać rozpoczęte po ukończeniu 14 lat i 6 miesięcy. Uprawnienie do polowania pod opieką jest udzielane na okres jednego roku i ma charakter wprowadzający do samodzielnego wykonywania polowania po uzyskaniu pełnego pozwolenia na polowanie⁷. Uzupełnieniem tego modelu jest regulacja odpowiedzialności cywilnej myśliwego. Zgodnie z art. L.423-16 kodeksu środowiska obowiązek posiadania ubezpieczenia dotyczy wyłącznie myśliwego wykonującego polowanie i obejmuje szkody wynikłe z polowania, w tym odpowiedzialność cywilną związaną z użyciem psów.

W Irlandii przepisy dotyczące polowania zawarte są przede wszystkim w ustawie o ochronie dzikiej przyrody⁸, która określa zasady ochrony gatunkowej, sezony polowań i odpowiedzialność za nielegalne pozyskiwanie zwierzyny. Ustawa ta odnosi się do czynnego wykonywania polowania i nie zawiera przepisów ustanawiających generalny zakaz biernej obecności osób trzecich, w tym osób małoletnich, w miejscu polowania.

Kwestie wieku i możliwości aktywnego udziału w polowaniu są w Irlandii pośrednio determinowane przez przepisy dotyczące dostępu do broni palnej, w szczególności przez ustawę o broni palnej⁹. Zgodnie z art. 8 ust. 1 lit. a tej ustawy, osoba poniżej 16. roku życia jest wyłączona z możliwości uzyskania pełnej licencji na broń palną (*firearm certificate*). Oznacza to, że nie może ona samodzielnie używać broni palnej, a tym samym nie może samodzielnie wykonywać polowania, jeżeli jego realizacja wymaga legalnego użycia broni. Jednocześnie irlandzki system prawny przewiduje szczególną instytucję certyfikatu szkoleniowego na broń palną (*firearms training certificate*). Zgodnie z art. 2A ustawy o broni palnej certyfikat ten może zostać wydany osobie, która ukończyła 14. rok życia, i uprawnia ją do posiadania oraz używania broni palnej i amunicji (z wyłączeniem broni i amunicji objętych ograniczeniami), wyłącznie podczas polowania lub strzelania sportowego, pod stałym nadzorem wskazanej osoby, która ukończyła 18. lat i posiada ważną licencję na broń palną. W przypadku osób poniżej 16. roku życia wniosek o wydanie certyfikatu musi być obligatoryjnie opatrzony pisemną zgodą rodzica lub opiekuna prawnego. Certyfikat ma charakter szkoleniowy i nie uprawnia do samodzielnego posiadania ani używania broni palnej¹⁰. Pełna licencja na broń palną (*firearm certificate*), umożliwiającą samodzielne korzystanie z broni w celach łowieckich, może zostać przyznana dopiero po ukończeniu 16. roku życia.

Krajowe Stowarzyszenie Regionalnych Rad Łowieckich (NARGC)¹¹ oprócz kursów dla uczniów tzw. roku przejściowego (uczniowie w wieku 15-16 lat), które mogą być potwierdzeniem kompetencji w zakresie bezpiecznego obchodzenia się z bronią palną, przy ubieganiu się o pozwolenie na broń palną prowadzi też kursy

⁷ Fédération Nationale des Chasseurs, *La chasse accompagnée*, <https://www.chasseurdefrance.com/pratiquer/chasse-accompagnee/>.

⁸ *Wildlife Act 1976*, No. 39 of 1976 (Revised, updated to 16 May 2024), tekst w j. angielskim: <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1976/act/39/revised/en/html>.

⁹ *Firearms Act 1925*, No. 17 of 1925 (Revised, updated to 1 August 2023), tekst w j. angielskim: <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1925/act/17/revised/en/html>.

¹⁰ Citizens Information, *Owning and using a firearm in Ireland*, <https://www.citizensinformation.ie/en/justice/criminal-law/criminal-offences/firearms-in-ireland/>.

¹¹ <https://www.nargc.ie/cpages/junior-trained-hunter-course>.

dla młodych myśliwych (w wieku 10-14 lat), które koncentrują się na ptactwie łownym, siedliskach i kontroli drapieżników.

V. Skutki prawne projektowanej ustawy

1.

Skutkiem przyjęcia projektowanej regulacji będzie zmiana dwóch przepisów u.P.ł. Po pierwsze, przepisu określającego zakazy (czyny zabronione) na gruncie u.P.ł. („wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dzieci do 18. roku życia” – art. 42aa pkt 15). Po drugie, przepisu karnego, penalizującego określone w u.P.ł. czyny zakazane (art. 52 pkt 7 – wykonywanie polowania w obecności lub przy udziale dziecka do 18. roku życia). Skutkiem przyjęcia projektowanej regulacji będzie zniesienie bezwzględnego zakazu wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dzieci do 18. roku życia i wprowadzenie warunkowego zakazu, który może zostać uchylony poprzez uzyskanie zgody rodziców lub opiekunów prawnych.

Przepis w zaproponowanym w projekcie brzmieniu nie określa minimalnego wieku dziecka mogącego (za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych) brać udział w polowaniu, pozostawiając to decyzji rodziców (opiekunów) dziecka.

Projekt nie określa formy, w jakiej ma być udzielona zgoda (ustna, pisemna). Brak określenia w przepisie wymogu formy pisemnej (jak to ma miejsce w analizowanej wersji projektowanej regulacji) wskazywać może na dopuszczalność również formy ustnej, co jednakże może wiązać się z trudnościami dowodowymi w przypadku podejrzenia naruszenia owego zakazu. Z kolei przyjmując (dyskusyjną w świetle projektu, lecz niepozbawioną uzasadnienia systemowego) interpretację, że wymagana jest forma pisemna dla zgody rodzica/opiekuna, projektowane przepisy nie określają podmiotu właściwego do gromadzenia i przetwarzania owych zgód (np. dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, na terenie którego jest prowadzone polowanie albo podmiotu organizujący polowanie).

Należy wskazać, że próby złagodzenia bezwzględnego zakazu udziału dzieci do 18. roku życia w polowaniach (wprowadzonego ustawą z dnia 22 marca 2018 r.¹²) były podejmowane w poprzednich kadencjach parlamentu. Dnia 31 października 2019 r. do Sejmu wpłynął obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo łowieckie. W Sejmie VIII kadencji nie nadano mu numeru druku, prace nad projektem były kontynuowane w Sejmie IX kadencji¹³. Projekt przewidywał nowelizację art. 42aa pkt 15 i art. 52 pkt 7 u.P.ł. w kształcie niemal identycznym jak w projekcie, będącym przedmiotem niniejszej opinii. Pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy przeprowadzono w dniu 16 kwietnia 2020 r. na posiedzeniu Sejmu. Prace nad projektem nie zostały zakończone. Również w komisyjnym projekcie ustawy o ograniczeniu biurokracji i barier prawnych¹⁴ przewidziana została nowelizacja art. 42aa u.P.ł., która zakładała utrzymanie bezwzględnego zakazu wykonywania polowania w obecności lub przy udziale osób do 15. roku życia, zaś w przypadku osób od 15. do 18. roku życia przewidywała wymóg uzyskania zgody rodziców bądź

¹² Dz. U. poz. 651.

¹³ Druk sejmowy nr 49, IX kadencja Sejmu.

¹⁴ Druk sejmowy nr 3502, IX kadencja Sejmu.

opiekunów prawnych takiej osoby (projekt zawierał również odpowiednie zmiany w art. 52 u.P.ł.). Prace nad projektem również nie zostały zakończone.

Omawiany w opinii projekt był przedmiotem analiz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu dotyczących zgodności z prawem Unii Europejskiej¹⁵. Projekt był także przedmiotem analizy BEOS w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu¹⁶.

2.

Opiniowany projekt dotyczy w pewnym zakresie zagadnień unormowanych w art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), gdyż dotyczy m.in. praw rodzicielskich. Wniesiony projekt nie nasuwa wątpliwości z punktu widzenia zgodności z EKPC.

VI. Skutki społeczne projektowanej ustawy

A. Podmioty, na które wpływa projekt

Projekt wpłynie na następujące podmioty:

1. myśliwi (131 816 osób¹⁷) – uzyskujący możliwość wykonywania polowania w obecności osoby małoletniej za zgodą jej rodziców lub opiekunów prawnych;
2. osoby poniżej 18. roku życia (potencjalni bierni uczestnicy polowań) – formalnie zmiana dotyczy całej populacji osób małoletnich w Polsce (6 744 961 osób¹⁸), jednak realne oddziaływanie obejmie głównie dzieci i młodzież z rodzin myśliwych lub zainteresowanych łowiectwem;
3. rodzice i opiekunowie prawni osób małoletnich;
4. Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie;
5. organizacje zajmujące się ochroną praw dzieci;
6. organizacje prozwierzęce;
7. podmioty zajmujące się egzekwowaniem stosowania przepisów Prawa łowieckiego – Policja, Państwowa Straż Łowiecka;
8. sądy powszechne (377¹⁹).

¹⁵ *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo łowieckie w wersji uwzględniającej autopoprawkę (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof Szymański)*, opinia BEOS z 8 I 2026 r., BEOS-WPEiM-2763/25.

¹⁶ *Opinia w sprawie stwierdzenia czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo łowieckie w wersji uwzględniającej autopoprawkę (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Krzysztof Szymański) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a ust. 1 regulaminu Sejmu*, opinia BEOS z 8 I 2026 r., BEOS-WPEiM-2764/25.

¹⁷ Stan na dzień 31 marca 2025 r., według danych Polskiego Związku Łowieckiego, za: *Rocznik Statystyczny Leśnictwa*, GUS, Warszawa, Białystok 2025, https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/13/8/1/rocznik_statystyczny_le_snictwa_2025.pdf, s. 157.

¹⁸ Stan na dzień 31.12.2024 r. – *Rocznik demograficzny 2025*, GUS, Warszawa 2025, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-demograficzny-2025,3,19.html>, s. 140.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz zakresu rozpoznawanych przez nie spraw (Dz. U. z 2025 r. poz. 925).

B. Wpływ na społeczeństwo

Zgodnie z założeniem Wnioskodawców wdrożenie rozwiązania zawartego w projekcie ma przede wszystkim wpłynąć na wzrost zainteresowania młodych ludzi łowiectwem, przekładający się na zwiększenie w przyszłości liczby myśliwych i skuteczniejszą realizację zadań gospodarki łowieckiej. Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że grupa objęta proponowaną regulacją jest liczna i niejednorodna, a jej skutki będą zróżnicowane w zależności od kategorii wiekowej. W Polsce jest 6,74 mln osób małoletnich, w tym 1,50 mln dzieci w wieku 0-4 lata (ich potencjalny udział w polowaniach nie wydaje się prawdopodobny). W kategorii wiekowej 5-9 lat jest 1,97 mln osób, w kategorii 10-14 lat – 2,01 mln osób, w kategorii 15-17 lat – 1,25 mln osób. Skutek w postaci zainteresowania łowiectwem wydaje się możliwy w przypadku starszych grup wiekowych. Jak pokazują badania postaw młodzieży, pośród czynników socjodemograficznych największy wpływ na nastawienie nastolatków do łowiectwa (ATH, ang. *attitude toward hunting*) mają doświadczenia związane z lasem i łowiectwem²⁰, a kontakt z myśliwymi w rodzinie lub otoczeniu istotnie zwiększa akceptację dla tej formy działalności²¹. Najnowsze badania z 2025 r. przeprowadzone wśród uczniów szkół średnich (grupa wiekowa 14-19) wskazują, że stosunek do łowiectwa polskich nastolatków jest zróżnicowany, jednak w przeważającej mierze pozytywny: 51% ankietowanych chciałoby wziąć udział w polowaniu jako obserwator, a 19% deklaroowało chęć bycia myśliwym²². Zmienne społeczno-demograficzne takie jak płeć, typ placówki edukacyjnej²³, częstotliwość odwiedzania lasów i osobista znajomość z myśliwymi, miały jedynie niewielki, ale statystycznie istotny wpływ na ich postawy. Najbardziej znaczącą rolę odgrywały natomiast czynniki kulturowe, edukacyjne i rodzinne. Wydaje się więc, że socjalizacja łowiecka dzieci i młodzieży (również poprzez udział w polowaniach) może pozytywnie korelować z akceptacją działalności łowieckiej w przyszłości oraz zwiększać gotowość do podejmowania tej aktywności w dorosłym życiu.

Innym ważnym skutkiem projektowanej zmiany, który chcą osiągnąć Wnioskodawcy, jest wzmocnienie autonomii rodziny i realizacja prawa rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami i tradycją. Istotnie, umożliwienie decydowania o udziale dzieci w polowaniu sprzyja realizacji tego prawa, jednak powinno ono być zawsze rozpatrywane przede wszystkim w kontekście zapewnienia dobra dziecka²⁴. Relacja tych dwóch wartości jest

²⁰ H. Codrow, A. Łukowski, M. Klimkiewicz, M. Krokowska-Paluszak, A. Wierzbicka, M. Skorupski, *Do Forest Experience, Socialization and Demographic Characteristics Affect the Attitudes toward Hunting of Youths from Urban Areas?*, „Forests” 2022, 13(11):1803, <https://doi.org/10.3390/f13111803>.

²¹ M. Krokowska-Paluszak, A. Łukowski, A. Wierzbicka i in., *Attitudes towards hunting in Polish society and the related impacts of hunting experience, socialisation and social networks*, „European Journal of Wildlife Research” Vol. 66, Art. nr 73, 17 VIII 2020, <https://doi.org/10.1007/s10344-020-01410-0>.

²² H. Codrow, A. Wierzbicka, A. Łukowski, M. Skorupski, *Exploring attitudes toward hunting among Polish teenagers: insights from a national survey*, Sylwan 169 (1): 45–56, I 2025, <https://doi.org/10.26202/sylwan.2024069>.

²³ Wprowadzenie projektowanych zmian mogłoby również pomóc rozwiązać problem zakazu uczestnictwa w polowaniach małoletnich uczniów techników leśnych, w których programie nauczania figuruje przedmiot „Gospodarka łowiecka”, uwzględniający temat m.in. organizacji polowań i zasad bezpiecznego posługiwania się bronią.

²⁴ Więcej o wątpliwościach dotyczących praktycznej realizacji praw dziecka – *A Children's Rights Dilemma – Paternalism versus Autonomy*, w: N. Peleg, *The Rights of the Child. Legal, Political and*

przedmiotem szerszego sporu ideowego, rozpatrywanego często w kontekście wolności sumienia i wyznania²⁵, ale poruszane w tej dyskusji argumenty mają również zastosowanie w przypadku kontrowersji wokół projektowanego rozwiązania. Co warto podkreślić, współczesne opracowania naukowe prezentują stanowisko, że rodzicielska wolność wychowawcza nie ma charakteru absolutnego prawa, lecz jest pochodną odpowiedzialności za dobro dziecka²⁶. Coraz częściej pojęcie „władzy rodzicielskiej” zastępuje się określeniem „odpowiedzialność rodzicielska”²⁷. Oznacza to, że autonomia rodziców jest funkcjonalna i powinna służyć realizacji interesów dziecka, a gdy dochodzi do instrumentalnego traktowania dziecka, państwo posiada etyczne i prawne podstawy do ingerencji, nawet jeśli decyzje rodziców są zakorzenione w tradycji lub przekonaniach.

Wnioskodawcy, podkreślając wolność rodziców do wychowania dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniem, nie uwzględniają potrzeby ewentualnej zgody dziecka na udział w aktywności łowieckiej czy jakiegokolwiek innego warunku potwierdzenia gotowości danego dziecka do uczestnictwa w tego typu wydarzeniu (np. poprzez określenie przedziałów wiekowych). Zakłada się, że w każdym przypadku to rodzic (lub opiekun prawny) będzie podejmował odpowiedzialną decyzję w imieniu dziecka i nikt poza danym rodzicem nie będzie weryfikował, czy ta decyzja była dostosowana do wieku i wrażliwości dziecka. Należy również wziąć pod uwagę możliwe sytuacje, w których brak będzie zgody obydwójga rodziców co do ewentualnego udziału dziecka w polowaniu, co może rodzić dodatkowe konflikty wewnątrzrodzinne.

Istotnym negatywnym skutkiem społecznym projektowanej zmiany może być również obniżenie dobrostanu psychicznego dzieci uczestniczących w polowaniach²⁸. Jak pokazują przeglądy systematyczne literatury fachowej, bycie świadkiem przemocy wobec zwierząt może prowadzić do desensytyzacji,

Ethical Challenges, „Stockholm Studies in Child Law and Children's Rights”, Volume: 7, 2023, https://doi.org/10.1163/9789004511163_003.

²⁵ Zob. np. F. Pańczyk, *Wolność sumienia i wyznania dziecka a prawo rodziców do wychowania zgodnie z własnymi przekonaniem*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka”, Vol 24, No 2 (2025), <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/download/971/811>.

²⁶ Zob. np. K. Michałowska, *Granice rodzicielskich ingerencji w dobra osobiste dziecka – zagadnienia wybrane*, „Białostockie Studia Prawnicze”, vol. 27 nr 3, 2022, DOI: 10.15290/bsp.2022.27.03.03, https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/13931/1/BSP_27_3_K_Michalowska_Granice_rodzicielskich_ingerencji_w_dobra_osobiste_dziecka.pdf.

²⁷ Zob. R. Suwaj, *Odpowiedzialność rodzicielska czy władza rodzicielska w kontekście dobra dziecka*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe”, nr 4, 2020, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=961781>. Zob. także A. Łopatkiewicz, *Odpowiedzialność zamiast władzy? Analiza argumentów za i przeciw modyfikacji terminu władza rodzicielska w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym?*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, 2 (607), 2022, DOI: 10.5604/01.3001.0015.7743, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/36143619-6bf1-4731-84d7-2e5327a94f58/content>.

²⁸ Zob. M. Glanc, M. Fic, *Dzieci na polowaniach. Jaki to ma wpływ na zdrowie psychiczne najmłodszych?*, 03 VII 2025, https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/dzieci-na-polowaniach-jaki-to-ma-wplyw-na-zdrowie-psychiczne-najmlodszych/. Tę kwestię poruszono również w stanowisku Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę przedstawionym w konsultacjach społecznych projektu: „Z perspektywy ochrony praw dziecka, wiedzy psychologicznej oraz obowiązujących przepisów prawa takie rozwiązanie stanowiłoby poważne naruszenie bezpieczeństwa, dobrostanu i prawidłowego rozwoju najmłodszych. 1. Polowanie jako akt przemocy – nieodpowiednie środowisko dla dziecka. Polowanie jest aktem zabijania zwierząt, poprzedzonym ich wypłaszaniem, straszeniem i nagonką. Dzieci mogą doświadczać scen rozlewu krwi, obserwować ranne zwierzęta oraz słyszeć odgłosy ich konania. Udział w nagonce stawia dziecko w roli współuczestnika przemocy, promując obraz nierównej walki, w której człowiek z bronią dominuje nad zwierzęciem. Może to prowadzić do brutalizacji, rozbudzać ciekawość związaną z użyciem przemocy, broni i zaburzać rozwój empatii (...)” – ID ankiety: 108737.

zmniejszenia empatii, pojawienia się zaburzeń internalizacyjnych (negatywnych zachowań skierowanych wobec siebie) i eksternalizacyjnych (negatywnych zachowań skierowanych wobec innych), a także wyuczenia niewłaściwych mechanizmów radzenia sobie z uczuciami gniewu, strachu i urazy²⁹. W efekcie bycie nawet biernym obserwatorem zwiększa ryzyko stosowania przemocy wobec ludzi i zwierząt w przyszłości. Co więcej, prawdopodobieństwo popełnienia okrucieństwa wobec ludzi wzrasta, jeżeli było się świadkiem agresji wobec zwierząt ze strony rodzica lub innego członka rodziny (a nie ze strony nieznanego)³⁰.

Ponadto, z dużym prawdopodobieństwem ewentualne wdrożenie opiniowanego projektu pogłębi polaryzację stanowisk w debacie publicznej na temat łowiectwa. Wszystkie inicjatywy ustawodawcze dotyczące działalności myśliwych aktywizują zarówno zwolenników jak i przeciwników tej formy aktywności (w tym organizacje prozwierzęce), jednak przedłożony projekt jest szczególnie dyskutowany, ponieważ dotyczy zarówno łowiectwa jak i dobra dzieci – kwestii, które wywołują silne reakcje społeczne. Opierając się na aktualnym badaniu opinii publicznej można stwierdzić, że zakaz udziału dzieci w polowaniach cieszy się bardzo dużym poparciem (83% ankietowanych wyraziło opinię, że dzieci nie powinny brać udziału w polowaniach, zob. Wykres nr 1).

Wykres nr 1. Stopień poparcia dla zakazu udziału dzieci w polowaniach

Źródło: Badanie opinii na temat regulacji dotyczących łowiectwa przygotowane dla Ministerstwa Klimatu i Środowiska przez Ibris, Warszawa, grudzień 2024 r., <https://www.gov.pl/attachment/d30fd21e-bc9f-468b-9701-8fc9151a3ef7>.

Poparcie dla zakazu utrzymuje się na wysokim poziomie niezależnie od cech demograficznych respondentów. Jedyne odstępstwo obserwowane jest w najmłodszej grupie wiekowej (18-29 lat) – ankietowani z tej grupy w największym stopniu nie zgadzają się z zakazem udziału dzieci w polowaniach (zob. Wykres nr 2).

²⁹ R. T. Ladny, L. Meyer, *Traumatized Witnesses: Review of Childhood Exposure to Animal Cruelty*, "Journal of Child&Adolescent Trauma", 2019, 13(4), <https://doi.org/10.1007/s40653-019-00277-x>, <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7683760/>. Zob. też L. M. Wauthier, J. M. Williams, *Understanding and Conceptualizing Childhood Animal Harm: A Meta-Narrative Systematic Review*. *Anthrozoös*, 2002, 35(2), <https://doi.org/10.1080/08927936.2021.1986262>.

³⁰ „W krajach, w których okrucieństwo wobec zwierząt jest powszechne, dzieci mogą być bardziej narażone na obserwowanie członków rodziny dopuszczających się okrucieństwa wobec zwierząt niż w regionach, w których okrucieństwo wobec zwierząt jest surowiej karane. W obu sytuacjach dzieci mogą być bardziej narażone na kontynuowanie cyklu przemocy wobec zwierząt i ludzi” – R. T. Ladny, L. Meyer, *Traumatized Witnesses...*, op. cit.

Wykres nr 2. Rozkład poparcia dla zakazu udziału dzieci w polowaniach według różnych cech demograficznych respondentów

Źródło: Badanie opinii na temat regulacji dotyczących łowiectwa..., op. cit.

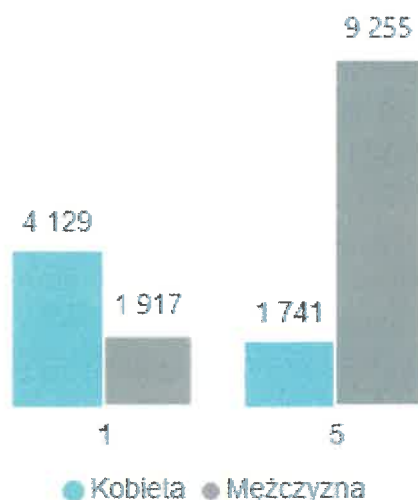
Można prognozować, że wprowadzenie opiniowanej regulacji zadziała jako czynnik wzmagający konflikt społeczny zarówno w kwestii oceny łowiectwa, jak i praw rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Dla części osób obecność dzieci na polowaniach wzmocni ocenę łowiectwa jako praktyki anachronicznej i brutalnej, co w dalszej perspektywie może prowadzić do spadku społecznej legitymizacji łowiectwa, mimo braku zmian w jego realnym funkcjonowaniu.

C. Konsultacje społeczne

W konsultacjach społecznych projektu wzięła udział rekordowa liczba uczestników – 17 325 osób³¹. Tak liczny udział komentujących pokazał, jak istotna społecznie kwestia ma być poddana regulacji i jak bardzo polaryzuje ona obywateli. Zdecydowana większość (64%) respondentów uznała, że przyjęcie projektu jest potrzebne i niemal taki sam odsetek (63,5%) poparł rozwiązania zaproponowane przez Wnioskodawców. Przeciwnicy projektu stanowili nieco ponad 1/3 osób biorących udział w konsultacjach (34,9%). Co ciekawe, ocena regulacji zdecydowanie różniła się wśród kobiet i mężczyzn (zob. Wykres nr 3). Mężczyźni stanowili również większość wśród uczestników konsultacji (66%).

³¹ Wyniki konsultacji społecznych do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo łowieckie, RPW/42391/2025, [https://orka.sejm.gov.pl/Konsultacje10.nsf/nazwa/RPW-42391-2025_wyniki/\\$file/RPW-42391-2025_wyniki.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Konsultacje10.nsf/nazwa/RPW-42391-2025_wyniki/$file/RPW-42391-2025_wyniki.pdf).

Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn wyrażających zdecydowany brak zgody (1) i zdecydowaną zgodę (5) co do rozwiązań zawartych w projekcie

Źródło: Wyniki konsultacji społecznych do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo łowieckie, RPW/42391/2025, [https://orka.sejm.gov.pl/Konsultacje10.nsf/nazwa/RPW-42391-2025_wyniki/\\$file/RPW-42391-2025_wyniki.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Konsultacje10.nsf/nazwa/RPW-42391-2025_wyniki/$file/RPW-42391-2025_wyniki.pdf), s. 4.

Analiza 8 838 komentarzy do całości projektu (stanowiących możliwość wyrażenia ogólnej opinii na temat projektu przez uczestników konsultacji) wykazała lekką przewagę głosów popierających proponowane rozwiązanie. Zwolennicy regulacji koncentrowali się przede wszystkim na argumentach związanych z prawami rodzicielskimi i wskazywali, że to rodzice, a nie ustawodawca, powinni decydować o tym, czy dziecko może biernie uczestniczyć w polowaniu³². Często podnoszony był argument zgodności projektowanych rozwiązań z Konstytucją, w szczególności z prawem do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem³³. Zwolennicy akcentowali również walor edukacyjny i wychowawczy łowiectwa, traktowanego jako element tradycji, kultury i praktycznej edukacji przyrodniczej³⁴. Zaznaczali przy tym, że udział małoletnich w polowaniach ma mieć wyłącznie bierny i kontrolowany charakter³⁵. Część autorów komentarzy odwoływała się także do praktyk obowiązujących w innych państwach europejskich, gdzie udział nieletnich w polowaniach jest dopuszczalny³⁶.

W argumentacji przeciwników projektu dominującym wątkiem była ochrona dobra dziecka i jego zdrowia psychicznego, ze wskazaniem, że obecność przy zabijaniu zwierząt może prowadzić do traumy, desensytyzacji na przemoc

³² „Projekt pozwala wychowywać dzieci wg własnego systemu wartości i przekonań. Rodzice ponoszą pełną odpowiedzialność za swoje dzieci i to oni powinni decydować, jakie doświadczenia są dla nich właściwe, a nie urzędnicy czy aktywiści.” – ID ankiety: 115635.

³³ „Jestem za przywróceniem konstytucyjnego prawa rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z ich poglądami. Jako matka jestem świadoma co jest dla mojego dziecka dobre, a na co jest jeszcze za wcześnie. To my, rodzice wiemy kiedy jest za wcześnie na oddanie strzału podczas polowania, a kiedy nie. Jesteśmy świadomi, uczymy dzieci żyć zgodnie z naturą, poszanowania przyrody i szacunku do zwierzęcy. Uczymy dzieci, że mięso nie pochodzi z supermarketu, a pozyskaną zwierzynę należy wykorzystać w 100%. Chcemy mieć prawo do zabrania naszych dzieci na polowanie pod naszą opieką, a nie dawać im broń do ręki i <<Idź i strzelaj>>” – ID ankiety: 115443.

³⁴ Zob. np. ID ankiety: 109180, 101955; ID komentarza: 97297, 97193.

³⁵ Zob. np. ID ankiety: 109715, 108929.

³⁶ Zob. np. ID ankiety: 108974.

i negatywnie wpływać na rozwój emocjonalny³⁷. Często pojawiał się argument, że polowanie nie jest neutralną formą kontaktu z przyrodą, lecz aktem przemocy, którego nie należy normalizować wśród dzieci³⁸. Przeciwnicy kwestionowali również tezę o wychowawczym charakterze łowiectwa, wskazując, że edukacja przyrodnicza może i powinna odbywać się w innych formach, bez udziału w polowaniach³⁹. W wielu komentarzach podnoszony był postulat, że państwo ma obowiązek ustanawiać granice władzy rodzicielskiej, gdy w grę wchodzi bezpieczeństwo i dobro małoletnich⁴⁰. Pojawiały się także obawy, że obecność na polowaniu osób niepełnoletnich, które mogą nie w pełni rozumieć powagę sytuacji lub reagować impulsywnie, zwiększy ryzyko tragicznych wypadków⁴¹.

Warto zauważyć, że w konsultacjach wzięło udział stosunkowo dużo osób reprezentujących osoby prawne i organizacje⁴², w tym np. przedstawiciel Akcji Demokracja reprezentujący grupę 4 583 osób podpisanych pod apelem o odrzucenie projektu⁴³. Zdecydowaną większość głosów w tej kategorii stanowili przeciwnicy zmian, głównie reprezentujący organizacje społeczne, ekologiczne i działające na rzecz ochrony dzieci oraz zwierząt.

³⁷ „Jestem psychologiem i psychoterapeutką. Od lat pracuję z dziećmi i młodzieżą, którzy doświadczyli sytuacji przekraczających ich możliwości emocjonalne. Uczestnictwo dzieci w zabijaniu zwierząt może prowadzić do długotrwałych konsekwencji w sferze empatii i regulacji emocji.” – ID ankiety: 115636. „Badania wskazują na istnienie tzw. „związku” (The Link), który dowodzi, że ekspozycja na krzywdę zwierząt w młodym wieku zaburza naturalną empatię i statystycznie zwiększa ryzyko stosowania przemocy wobec ludzi w dorosłym życiu. Dziecko, by poradzić sobie z traumą widoku krwi i agonii, musi stłumić swoje naturalne odruchy współczucia, co trwale okalecza jego psychikę” – ID ankiety: 115473. Zob. również ID ankiety: 115643, 115530.

³⁸ „Niedopuszczalnym jest, aby dorośli ludzie pozwalali dzieciom uczestniczyć w czynnościach polegających na zadawaniu śmierci. To osvajanie z przemocą, której skutków nie da się później łatwo odwrócić.” – ID ankiety: 115634.

³⁹ Zob. np. ID ankiety: 115585.

⁴⁰ „Z punktu widzenia prawa konstytucyjnego, projektodawcy faworyzują prawa rodziców (Art. 48 Konstytucji) kosztem nadrzędnej zasady dobra dziecka i obowiązku ochrony małoletnich przed przemocą (Art. 72 Konstytucji). Przeniesienie decyzji o ekspozycji dziecka na drastyczne widoki wyłącznie na opiekuna osłabia rolę państwa jako gwaranta bezpieczeństwa psychicznego obywateli. Z punktu widzenia psychologii rozwoju, zgoda rodzica nie stanowi tarczy dla psychiki dziecka. Bodźce drastyczne (widok śmierci, agonii, patroszenia) oddziałują na niedojrzały układ nerwowy w ten sam traumatyzujący sposób, niezależnie od tego, czy rodzic wyraził na to zgodę. Projekt ignoruje mechanizm tzw. traumy relacyjnej – dziecko, chcąc być lojalne wobec rodzica-myśliwego, może wypierać lęk i empatię, co prowadzi do głębokich zaburzeń emocjonalnych w przyszłości. Zmiana ta sankcjonuje edukację opartą na dominacji i zadawaniu śmierci. Z perspektywy humanitarnej jest to regres cywilizacyjny. Uznanie polowania w obecności dziecka za czyn legalny (pod warunkiem zgody) uczy młode pokolenie, że cierpienie czującej istoty może być formą rozrywki lub dopuszczalnym elementem <<tradycji>>, co bezpośrednio uderza w kształtowanie postaw opartych na współczuciu i szacunku do życia. Proponowane brzmienie przepisów usuwa barierę ochronną, która chroniła dzieci przed treściami drastycznymi. Zmiana ta nie służy dobru dziecka, lecz interesom środowiska łowieckiego, dążącego do łatwiejszej indoktrynacji najmłodszych członków rodzin myśliwskich.” – ID ankiety: 115331. „Projekt stoi w sprzeczności z Konwencją o prawach dziecka i współczesną wiedzą pedagogiczną. Państwo ma obowiązek chronić osoby nieletnie, nawet wtedy, gdy oznacza to ograniczenie swobody dorosłych.” – ID ankiety: 115631.

⁴¹ Zob. np. ID ankiety: 110168, 115215.

⁴² W tym m.in. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (ID ankiety: 108737) oraz Stowarzyszenie Prawnicy na Rzecz Zwierząt (ID ankiety: 103674).

⁴³ Zob. ID ankiety: 109526.

VII. Skutki gospodarcze projektowanej ustawy

Wnioskodawcy wskazali w uzasadnieniu projektu i DSR, że projektowana regulacja nie pociąga za sobą skutków gospodarczych. Ocena ta nie budzi wątpliwości. Proponowane przepisy nie wpływają na konkurencyjność gospodarki, przedsiębiorczość ani rynek pracy, nie będą one oddziaływać na zachowania podmiotów gospodarczych ani konsumentów.

W odniesieniu do skutków gospodarczych w trakcie konsultacji społecznych nie wniesiono istotnych uwag.

VIII. Skutki projektowanej ustawy dla sektora finansów publicznych

Uzasadnienie projektu zawiera informację o braku skutków finansowych wykonania projektowanej ustawy. W DSR Wnioskodawcy stwierdzają również, że projektowana ustawa nie pociąga za sobą obciążenia dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Powyższe wynika z przedmiotowego zakresu projektu, który obejmuje zniesienie bezwzględnego zakazu udziału w polowaniach osób w wieku poniżej 18. roku życia oraz dopuszczenie biernego udziału takich osób w polowaniach jako obserwatorów, wyłącznie za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych⁴⁴. Wynika to z faktu, że do celów łowieckich pozwolenie na broń wydaje się osobom pełnoletnim i spełniającym określone warunki (zob. art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji)⁴⁵.

Zakaz udziału w polowaniach osób w wieku poniżej 18. roku życia wszedł w życie z dniem 1 kwietnia 2018 r. (art. 52 pkt 7 u.P.ł.)⁴⁶. Obecnie złamanie tego zakazu, także w odniesieniu do innych występków wskazanych w tym artykule⁴⁷, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

⁴⁴ Autopoprawka do projektu zmierza zaś do usunięcia pomyłki redakcyjnej w celu zapewnienia pełnego i aktualnego odwołania do ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2025 r. poz. 539).

⁴⁵ Co do zasady pozwolenie na broń nie wydaje się osobom niemającym ukończonych 21 lat. Jedyny wyjątek dotyczy sytuacji opisanej w [art. 15 ust. 2](#) z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (dalej: u.b.a.) (Dz. U. z 2024 r. poz. 485 ze zm.). Zgodnie z nim na wniosek szkoły, organizacji sportowej, Polskiego Związku Łowieckiego, stowarzyszenia obronnego, pozwolenie może być wydane osobie mającej ukończone 18 lat, jednakże tylko na broń służącą do celów sportowych lub łowieckich. Dodać należy, iż w [art. 15 ust. 1 pkt 1–6](#) u.b.a. zawarto zamknięty katalog negatywnych przesłanek wydania pozwolenia na broń. Są to przesłanki dotyczące: wieku (pkt 1), stanu psychicznego i psychologicznego oraz uzależnień (pkt 2–4), miejsca pobytu (pkt 5) i przeszłości kryminalnej (pkt 6). Niewystępowanie u osoby ubiegającej się o pozwolenie na broń ww. przesłanek negatywnych nie stanowi samodzielnej podstawy do wydania takiego pozwolenia. Brakowi przesłanek negatywnych musi towarzyszyć zaistnienie przesłanek pozytywnych, o których mowa w [art. 10 ust. 1–3a](#) u.b.a. Zob. C. Kąkol, *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, WKP 2021.

⁴⁶ Zob. ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 651), a jego podstawą był druk sejmowy nr 1042 VIII kadencji). W trakcie prac nad tym projektem w czasie II czytania zgłoszona została poprawka zakazująca udziału w polowaniu dzieciom poniżej 18 roku życia. Zob. Wypowiedź posła P. Suskiego z PO: Sprawozdanie stenograficzne z 59. posiedzenia Sejmu w dniu 27 lutego 2018 r., s. 75.

⁴⁷ Np. takich jak gromadzenie, posiadanie, wytwarzanie, przechowanie lub wprowadzanie do obrotu narzędzi i urządzeń przeznaczonych do kłusownictwa czy wchodzenie w posiadanie bezprawnie pozyskanej tuszy lub trofeów zwierząt łownych.

Przestępstwo z art. 52 ustawy jest ścigane na wniosek i zagrożone jest karą grzywny od 10 do 540 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności do roku (art. 33 §1 i §1a Kodeksu karnego)⁴⁸.

Zauważyć też należy, że w związku z obowiązkiem stosowania do rozdziału 10 przepisów ogólnych Kodeksu karnego stosowane mogą być inne rozwiązania (np. instytucja obowiązku naprawienia szkody (art. 46 § 1), dyrektywa prymatu kar nie izolacyjnych (art. 58 § 1), odstąpienie od wymierzenia kary (art. 59), czy też warunkowe zawieszenia wykonania kary (art. 69 § 1)⁴⁹. Tym samym w obecnym stanie prawnym nie sposób dowieść, czy budżet państwa pozyskuje środki z tytułu istnienia zakazu wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dziecka do 18. roku życia, które to środki ewentualnie uszczupliłyby wpływy budżetowe w wyniku zniesienia wskazanego zakazu. Tym samym prognoza skutków finansowych projektu nie jest możliwa, bowiem w praktyce brak jest szczegółowych statystyk dotyczących występków z art. 52 pkt 7 u.p.l.⁵⁰. Trudno też przewidzieć zachowania rodziców czy opiekunów na skutek zmiany Prawa łowieckiego, tj. czy i w jakim zakresie będą chętni do wyrażania zgody na udział dzieci jako obserwatorów w czasie polowań⁵¹.

W toku konsultacji społecznych projektu nie wskazywano na bezpośrednie i ilościowe skutki finansowe projektu. Niemniej biorący udział w konsultacjach wyrażali pogląd, że projekt nie zawiera przekonującej i kompletnej analizy potencjalnych czy długookresowych kosztów po stronie państwa, w szczególności w zakresie zdarzeń niebezpiecznych z udziałem osób nieletnich, pomija możliwe koszty pośrednie, w tym koszty systemu ochrony zdrowia, opieki psychiatrycznej lub odpowiedzialności odszkodowawczej⁵². Wyrażony został też pogląd, że potencjalnym skutkiem finansowym przedstawionego projektu może być zwiększenie kosztów odszkodowań związanych z zachwianiem łańcuchów pokarmowych zwierząt (mniej zwierząt łownych spowoduje większy napływ drapieżników na tereny zurbanizowane i możliwość zwiększonych strat w gospodarstwach rolnych)⁵³.

IX. Inne skutki projektowanej ustawy

Nie zidentyfikowano innych skutków wejścia w życie projektowanej ustawy.

⁴⁸ Zob. A. Pązik, M. Słomski, *Prawo łowieckie. Komentarz*, LEX/elektr., wyd. II, 2023, komentarz do artykułu 52 ustawy.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Zob. [Opracowania wieloletnie / Baza statystyczna /](#).

⁵¹ <https://www.pzl.w.pl/konsultacje-spoeczne-w-sprawie-udzialu-w-polowaniach-osob-ponizej-18-roku-zycia/>.

⁵² Zob. np. ID komentarza: 95361, 99617, 98785; ID ankiety: 100415, 100602, 100691, 100726, 100971, 101245, 101350, 101399, 101413, 108359, 108883, 109194, 109214, 109259.

⁵³ ID ankiety: 100614.

X. Zmiana obciążeń administracyjnych

Projektowana regulacja skutkuje zwiększeniem obciążeń administracyjnych w tym zakresie, że przewiduje obowiązek uzyskiwania przez organizatora polowania zgód od rodziców bądź opiekunów prawnych osób poniżej 18. roku życia na ich obecność lub udział podczas wykonywania polowania.

XI. Konkluzje

1. Skutki prawne: Projektowana regulacja przewiduje zmiany dwóch przepisów u.P.ł. – przepisu określającego zakazy (czyny zabronione) na gruncie u.P.ł. („wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dzieci do 18. roku życia” – art. 42aa pkt 15) oraz przepisu karnego, penalizującego określone w u.P.ł. czyny zakazane (art. 52 pkt 7 – wykonywanie polowania w obecności lub przy udziale dziecka do 18. roku życia). Projekt zakłada zniesienie bezwzględnego zakazu wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dzieci do 18. roku życia, wprowadzając warunkowy zakaz, który może zostać uchylony poprzez uzyskanie zgody rodziców lub opiekunów prawnych dziecka. Projekt nie określa formy, w jakiej musi być udzielona taka zgoda. Brak określenia w przepisie wymogu formy pisemnej (jak to miejsce w analizowanym projekcie) wskazywać mógłby na dopuszczalność również formy ustnej, co jednakże może skutkować trudnościami dowodowymi w praktyce. Z kolei przyjmując interpretację, że wymagana jest forma pisemna dla zgody, projektowane przepisy nie określają podmiotu właściwego do gromadzenia i przetwarzania owych zgód.

Opiniowany projekt nie nasuwa wątpliwości z punktu widzenia zgodności z EKPC.

2. Skutki społeczne: Należy zaznaczyć, że grupa objęta proponowaną regulacją jest liczna i niejednorodna, a jej oddziaływanie będzie zróżnicowane w zależności od kategorii wiekowych. Umożliwienie udziału dzieci i młodzieży w polowaniach, stanowiące jeden z elementów socjalizacji łowieckiej, może pozytywnie korelować z akceptacją działalności łowieckiej w przyszłości oraz zwiększać gotowość do podejmowania tej aktywności w dorosłym życiu. Jednocześnie wskazuje się na szereg istotnych negatywnych skutków społecznych udziału dzieci w polowaniach, w tym potencjalne obniżenie ich dobrostanu psychicznego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia zachowań przemocowych w późniejszym życiu. Ponadto wprowadzenie opiniowanej regulacji może stać się czynnikiem nasilającym polaryzację stanowisk, zarówno w odniesieniu do oceny łowiectwa, jak i w kwestii zakresu praw rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem.

3. Skutki gospodarcze: Projektowana regulacja nie wywoła skutków gospodarczych.

4. Skutki finansowe: Projektowana regulacja nie wywołuje bezpośrednich skutków dla sektora finansów publicznych. Brak jest bowiem informacji statystycznych pozwalających na wskazanie ubytku dochodów dotyczących występku z art. 52 pkt 7 u.P.ł. Ewentualne skutki pośrednie dotyczyłyby wzrostu kosztów leczenia,

w tym psychiatrycznego, dzieci czy kosztów ubezpieczeń. Jednakże nie ma możliwości liczbowego określenia ich wysokości dla budżetu państwa czy Narodowego Funduszu Zdrowia z uwagi na brak informacji dotyczącej tego, czy i w jakim zakresie rodzice oraz opiekunowie będą chętni do wyrażania zgody na udział dzieci jako obserwatorów w czasie polowań.

5. Rozwiązania zagraniczne: Analiza przepisów obowiązujących w wybranych państwach dotyczących zagadnienia udziału w polowaniach osób poniżej 18. roku życia na przykładzie Finlandii, Francji i Irlandii wskazuje, że brak jest generalnego zakazu biernej obecności dzieci na polowaniu (tj. przebywania w terenie jako osoby towarzyszącej, bez używania broni i bez wykonywania czynności kwalifikowanych jako „polowanie”). Jednocześnie w powyższych systemach prawnych występują wyraźne reżimy dopuszczające aktywne polowanie przez osoby poniżej 18 lat, zazwyczaj w formule „pod nadzorem” lub w ramach szczególnych pozwoleń. Przykładowo we Francji przepisy dopuszczają udział nieletnich w polowaniach pod nadzorem (od wieku wskazanego w przepisach). W Finlandii dopuszcza się polowanie małoletnich przy ścisłym nadzorze dorosłego i w powiązaniu z regułami pozwoleń na broń oraz pozwoleń terenowych. W Irlandii istnieje instytucjonalna ścieżka dla młodocianych (programy i szkolenia) oraz warunkowa zgoda na posługiwanie się bronią dla osób od 14. roku życia.

Autorzy:

Konrad Kuszel, ekspert ds. legislacji (pkt I-III)

Natalia Firlej, Kaja Krawczyk, specjalistki w Wydziale Studiów Komparatystycznych (pkt IV, XI.5)

Ilona Szczepańska-Kulik, ekspert ds. legislacji (pkt V.1, X, XI.1.1)

prof. dr hab. Krzysztof Wojtyczek, ekspert ds. legislacji (pkt V.2, XI.1.2)

dr Izabela Bień, specjalistka ds. społecznych (pkt. VI, X, XI.2)

Mirosław Gwiazdowicz, specjalista ds. systemu gospodarczego (pkt. VII, X, XI.3)

dr Zofia Szpringer, specjalistka ds. finansów publicznych (pkt. VIII, X, XI.4)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/